

nevažiuosi“; „Obuolys nuo obels netoli rieda“; „Lašas po lašo ir akmenį pratašo“; „Ylos maiše nepaslėpsi“; „Ką pasėsi – tą ir pjausi“; „Iš gyvenimo gauni tiek, kiek į jį įdedi“; „Lipo per kitų galvas.“

Mokytojas pateiktų patarlių ir priežodžių aiškinimą nežymiai pakreipia antikorpucine linkme, kad mokiniai galėtų išsakyti savo nuomonę, padiskutuoti.

Tema **Altruizmas. Egoizmas**

Autorė: GRAŽINA GRIGONIENĖ, Elektrėnų „Ažuolyno“ vidurinės mokyklos etikos mokytoja.

Skirta: 9–10 klasei.

Trukmė: 1 pamoka.

Tikslai ir uždaviniai:

1. Analizuoti „egoizmo“ ir „altruizmo“ sąvokas.
2. Sugrupuoti egoisto ir altruisto savybes.
3. Nagrinėti, kas trukdo altruizmui.
4. Propaguoti altruizmą.

Metodai: darbas poromis, „tinklo“ nėrimas.

EIGA

Mokytojas apibūdina „altruizmo“ ir „egoizmo“ sąvokas. Pamini iškilius lietuvių kultūros veikėjus altruistus: Simoną Daukantą („vargo pelė“), Kazimierą Būgą (dėl kalbos „save pamiršusi“), Mariją Pečkauskaitę-Šatrijos Raganą (našlaičių globėją, tamsybės šalintoją, doros ir blaivybės skleidėją) ir kt. Mokytojas turėtų pabrėžti, kad kilnu yra padėti kitam žmogui, tačiau altruizmas neturėtų būti neapgaltotas, nepasvertas, be-ribis, nes imantieji gali pradėti parazituoti labdaros pagrindu, piktnaudžiauti ja. Mokiniai turėtų susidaryti nuomonę, jog egoizmas kyla iš savisaugos instinkto ir kad žmonių gyvenimas nėra saugus, jie patys turi kurti saugumo sąlygas. Mokytojas turėtų paaiškinti, kad vadovaujantis dorovės principais nesmerkiamas žmogaus rūpinimasis savimi, siekimas užsidirbti ir pasiturti gyventi, bet problema yra ta, kad siekiant

šių tikslų dažnai peržengiamos bet kokios legalumo ribos ir ne kiekvienas išlaiko deramą pusiausvyrą tarp savęs ir kitų.

1 uždutis: „tinklo“ braižymas. Mokinių poros sąsiuvinio lapo centre užsirašo žodžius „egoistas“ ir „altruistas“, surašo kuo daugiau žodžių, kurie vienaip ar kitaip yra susiję su šiomis sąvokomis, ir sujungia juos linijomis. Paskui ieško ryšių tarp žodžių, juos sujungia taip, kaip jiems atrodo. Taip gaunamas „tinklas“. Kiekviena pora pristato savo „tinklą“ visai klasei. Tuomet galima ant lentos brėžti bendrą „tinklą“. Kai „tinklas“ nubrėžtas, mokiniai turi sugrupuoti altruisto ir egoisto savybes, jas lygina. Mokiniais galima pateikti situacijas, kurios leistų išsiaiškinti, ar korumpuoti valdininkai yra egoistai, ar altruistai.

Diskusijos klausimai:

1. Šeimoje tėvai pasiaukojamai rūpinasi savo atžalos gerove, tačiau vaikas užauga nesavarankiškas, nedėkingas, egoistiškas. Kodėl jis toks?
2. Kodėl šiandien yra svarbu, kad atskiras žmogus suvoktų save kaip žmonijos atstovą, pasaulio pilietį ir savo veikla gintų visos žmonijos interesus?

Mokytojas apibendrina mokinių išsakytas mintis.

2 uždutis: mokiniai patys suformuluoja „altruizmo“ ir „egoizmo“ apibrėžimus, atrenkami geriausi ir užrašomi lentoje.

Tema Teisingumas

Autorė: JURGITA VALUNTONIENĖ, Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos socialinė pedagogė, etikos mokytoja.

Skirta: 10 klasei.

Tikslai ir uždaviniai: paanalizuoti teisingumo kaip vertybės sąvoką, aptarti pagrindinius teisingumo principus, išanalizuoti, kaip pakito teisingumo suvokimas nuo senovės Egipto iki šių dienų.

Metodai: lyginimas, analizė, darbas grupėmis, darbas su šaltiniais.

EIGA

1. Aptariama teisingumo kaip vertybės sąvoka.
2. Aptariamas teisingumas kaip asmens savybė.
3. Prisimenamas teisingumo simbolis (Temidė).
4. Kaip vertinami neteisėti kai kurių žmonių poelgiai?
Kaip yra vadinami neteisėti valstybės tarnautojų veiksmai?
Kas yra korupcija, kaip ji reiškiasi?
5. Mokiniam pasiūloma žaisti žaidimą „Akmuo, įmestas į tvenkinį“ arba „Žodžių grandinė“. Atsitiktinai atėjęs į galvą arba specialiai parinktas žodis sukelia naujas asociacijas (vaizdus, prisiminimus, svajones). Mokytojas pasiūlo grupės nariams pastatyti iš žodžių ilgą traukinį, kai kiekvieną vagonėlį sudaro atskiras žodis. Vagonėliai, kaip ir žodžiai, turi būti susieti.

Žaidimas „Žodžių grandinė“

Mokytojas stato pirmąjį vagonėlį, sakydamas: „Korupcija – kokia?“ (stato vagonėlį „Korupcija“).

Grupės nariai: „nešvari“, „piniguota“, „neteisinga“ (galima statyti tris vagonėlius).

Mokytojas: „Kas gali būti nešvari?“

Grupės nariai: „sąžinė“, „palaidinė“, „mintis“.

Mokytojas: O kokia gali būti mintis? (tariamasi paskutinis pasakytas žodis).

Grupės nariai: „gili“, „liūdna“, „graži“, „sparnuota“...

Pratimas tęsiamas tol, kol nesibaigia vagonėliai arba kol dalyviams nepabosta žaisti. Vagonėliai gali būti įvairių spalvų. Tai taip pat gali būti spalvoti kubeliai. Kiekviena grupelė gali turėti savo spalvą. Pabaigoje suskaičiuojama, kuri grupė išsakė daugiau idėjų ar surinko vagonėlių.

Žaidimas „Dvinarės fantazijos“

Ant stalo guli kortelės (su užverstais piešinėliais). Kiekvienoje krūvelėje sudėtos skirtingos kortelės su nupieštais drabužiais, gyvūnais, baldais ir pan. (gali būti naudojamos ir nuotraukos). Pakviesti grupės nariai ima iš krūvelių po vieną kortelę ir parodo ją kitiems. Mokytojas pasiūlo susieti vienu ar keliais žodžiais tai, kas nupiešta kortelėse. Kai vaikai sugalvoja tinkamus žodžius, pavyzdžiui, „pinigai“ ir „kalėjimas“, galima prašyti sukurti istoriją. Sugalvotą sakinį „Žmogus, neteisėtai ėmęs pini-

gus, atsidūrė kalėjime“ galima išplėsti iki naujos istorijos. Galima pasiūlyti įsivaizduoti, kad tai buvo korumpuotas žmogus, ir jis sulaukė atpildo. Dalyviai gali pasirinkti bet kurį žodžių derinį ir sukurti savo pasakojimą. Galima pasiūlyti nupiešti iliustracijas pasakojimui, pakviesti dirbti grupelėmis ar poromis.

Žaidimas „Daugianarės fantazijos“

Ant stalų guli išdėliotos (užverstos) kortelės su pavaizduotais įvairiais daiktais ir siužetais. Mokytojas užduoda klausimą, dalyviai paeiliui atverčia korteles ir mėgina atsakyti į klausimus: „Kas čia buvo?“, „Kur tai galėjo vykti?“, „Kas buvo veikiamas?“, „Ką pasakė žmonės?“, „Kuo visa tai baigėsi?“ ir t. t.

Žaidimo pabaigoje visai grupei galima pasiūlyti sugalvoti istoriją.

6. Pamoka baigiama visiems mokiniams kartu atsakant į klausimus:

- Ar teisingumas yra suderinamas su korupcija?
- Ar teisingumas yra vertybė šiuolaikiniame pasaulyje?

Tema Pinigai

Autorė: JURGITA VALUNTONIENĖ, Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos socialinė pedagogė, etikos mokytoja.

Skirta: 10 klasei.

Tikslai: suvokti materialių interesų ir asmenybės augimo harmoningumo būtinybę.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti, koks elgesys yra vadinamas moraliu, amoraliu, imoraliu.
2. Aptarti etinius verslo aspektus.
3. Aptarti korupcijos žalą visuomenei.

Metodai: lyginimas, analizė, darbas grupėmis, darbas su šaltiniais.

EIGA

1. Aptariami moralaus elgesio principai.
2. Aptariamos amoralumo bei imoralumo sąvokos.
3. Ar gali žmogus jaustis saugus ekonomiškai nesaugiose valstybėse?
4. Kaip vertinami neteisėti kai kurių žmonių poelgiai? Kaip yra vadinami neteisėti valstybės tarnautojų veiksmai? Kas yra korupcija, kaip ji reiškiasi? Ar būti korumpuotam yra moralu?

Mokiniai susiskirsto į grupes po penkis, sugalvoja ir įrašo:

- vidiniame apskritime penkias savybes, kurios, jų nuomone, apibūdina moralumą;
- už apskritimų – penkias savybes, kurios, jų nuomone, siejamos su amoralumu;
- patariama tas savybes, dėl kurių mokiniai negali apsispręsti, kam jas priskirti, rašyti tarp abiejų apskritimų.

Palyginami grupių darbai. Lentoje galima sudaryti bendrą sąrašą. Jei klasėje kiltų ginčų dėl kurio nors žodžio priskyrimo apskritimams, juos reikia išspręsti ir susitarti, lyginant skirtingų nuomonių argumentavimą.

1. Klasėje visi mokiniai kartu sudaro žodžių „tiltą“. Kiekvienas pasako būdvardį ar daiktavardį, kuris asocijuojasi su korupcija. Susitariama dėl žodžių išdėstymo ant „tilto“. Aptarus įrašoma.
2. Pamokos pabaigoje kartu atsakoma į klausimus:
 - Ar moralumas suderinamas su korupcija?
 - Ar gali būti suderinami moralumas ir konkurencija?

Tema Tikslas ir priemonės

Autorė: VIOLETA VAITKEVIČIENĖ, Kėdainių „Atžalyno“ vidurinės mokyklos etikos mokytoja.

Skirta: 10 klasei.

Tikslai ir uždaviniai:

1. Išsiaiškinti, ką mokiniai žino apie korupciją.
2. Sustiprinti doro elgesio motyvaciją.

3. Ugdyti suvokimą, kad tarp elgesio ir pasekmės yra abipusis priežastinis ryšys.
4. Lavinti kritinį mokinių mąstymą.

Laukiami rezultatai:

1. Mokiniai gebės atskirti korupcijos apraiškas mūsų visuomenėje.
2. Mokiniai mokysis bendradarbiauti.
3. Mokysis priimti sprendimus.
4. Suvoks priežasties ir pasekmės ryšį.

Metodas: alternatyvių kelių žemėlapis, diskusija.

Priemonės: mokinių grupėms pateikiama situacija, paaiškinama sąvoka „kliūtis“. Atlikus užduotį pateikiami diskusijos klausimai, popieriaus lapai ir rašymo priemonės.

EIGA

Mokiniai suskirstomi į grupes (po 4–5 mokinius). Pateikiama situacija, nurodoma, kur yra pagrindinis veikėjas ir tikslas, kurį jis turi pasiekti. Mokinių prašoma nubrėžti kelią iki tikslo, taip pat rasti kiek įmanoma daugiau alternatyvių kelių tikslui pasiekti, nurodyti kliūtis, su kuriomis veikėjas gali susidurti. Prašoma paaiškinti, kaip galima įveikti pasitaikiusias kliūtis.

Situacija

Pacientas kreipiasi į gydytoją, skundžiasi skausmais kelio srityje. Gydytojas po atliktų tyrimų konstatuoja, kad pacientui reikia operuoti kelį. Pacientas sutinka operuotis. Gydytojas išpėja, kad operuotis laukia dar 73 pacientai. Geriausiu atveju jis gali būti operuojamas po pusės metų, jeigu nori, kad operaciją apmokėtų ligonių kasos. Jeigu ligonis pats sutinka mokėti (tokia operacija kainuoja 4–5 tūkstančių litų), laukti eilėje nereikės. Pacientas atsako, kad tiek pinigų neturi. Tačiau laukiant pusės metų liga dar labiau komplikuosis.

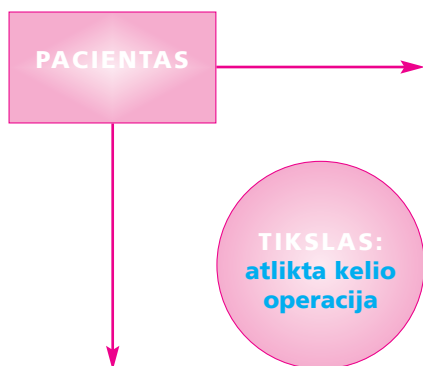
Ko galėtų imtis pacientas, kad kelio operacija būtų atlikta greičiau? Pabandykite surasti ne mažiau kaip 2 būdus situacijai išspręsti (žr. priedą).

Diskusijos klausimai:

1. Kas situacijos dalyviai?
2. Ar buvo nesąžiningumo atvejis?
3. Ar padaryta kam nors skriauda?
4. Ar kas nors turėjo naudos? Kodėl?
5. Ar pacientas buvo teisus siekdamas tikslo?
6. Ar galima pateisinti situacijos dalyvių elgesį?
7. Jei valstybė imtų papildomą mokestį, kuris būtų skiriamas sunkiems ligoniams gydyti, ar ši situacija pakistų?
8. Kaip jaučiasi situacijos dalyviai?

PRIEDAS

Kliūtis – tai objektai (įstaigos), kuriuos turi įveikti pacientas.

Tema Nuostatos. Nuostatų ir elgesio santykis

Autorės: JŪRATĖ BLINSTRUBAITĖ, Kėdainių „Atžalyno“ vidurinės mokyklos psichologijos mokytoja,

VIOLETA VAITKEVIČIENĖ, Kėdainių „Atžalyno“ vidurinės mokyklos etikos mokytoja.

Skirta: 10 klasei.

Tikslai ir uždaviniai: mokiniai, aiškindamiesi kas yra nuostata, kokie jos komponentai, supras abipusį priežastinį ryšį tarp nuostatos ir elgesio.

Priemonės:

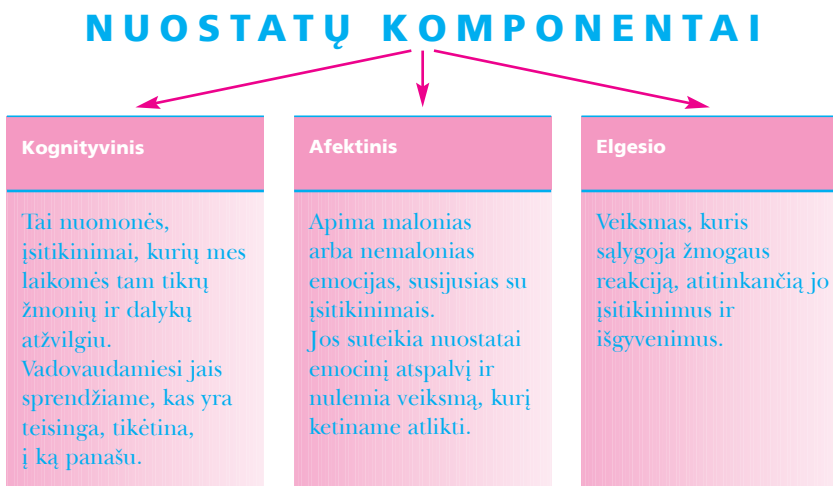
- GAILIENĖ D. IR KT. *Asmenybės ir bendravimo psichologija: vadovėlis 11–12 klasėms*. – Vilnius: Tyto alba, 2002, p.176–179.
- Schema „Nuostatų komponentai“

Metodai: mokytojo aiškinimas, darbas grupėmis, diskusija.

EIGA

1. Mokytojas pateikia nuostatos apibrėžimą ir komponentus.

Nuostata – tai įsitikinimai ir jausmai, kurie parengia tam tikru būdu reaguoti į daiktus, žmones ir įvykius.

2. Remdamasis schema „Nuostatų komponentai“ mokytojas išnagrinėja pavyzdį:

„Ponui Steponui labai patinka atostogauti ir ilsėtis Kuršių nerijoje, tačiau iš tėvų paveldėta žemė yra Panevėžio rajone, o ne jo mėgstamoje Kuršių nerijoje. Ponui Steponui atrodo, kad ponas Aleksas, dirbantis žemėtvarkos srityje, nėra labai sąžiningas ir doras Lietuvos pilietis (kognityvinis nuostatos komponentas). Šioje situacijoje Steponas jaučiasi beviltiškai (afektinis komponentas), nes pats jis negali nusipirkti žemės Kuršių nerijoje, todėl tikėtina, kad ponas Steponas duos kyšį (elgesio komponentas) ponui Aleksui, kad tėvų žemė būtų perkelta iš Panevėžio raj. į Kuršių neriją.“

3. Mokiniai, remdamiesi išnagrinėtu pavyzdžiu, sukuria savo situaciją.
4. Toliau mokiniai turi nustatyti, koks yra ryšys tarp nuostatos ir elgesio:

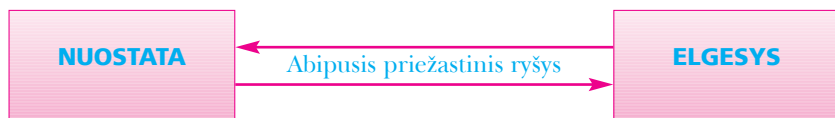
I VARIANTAS

II VARIANTAS

III VARIANTAS

5. Mokiniai susiskirsto į 3 grupes pagal pasirinktą variantą (kampų metodus). Grupės aptaria savo pasirinkimą. Tada kiekviena grupė pristato savo argumentus. Mokiniai, kurie pakeitė savo nuomonę, pereina į tą grupę, kurios nuomonei pritaria.
6. Mokytojas apibendrina grupių diskusiją ir nurodo, kad tarp nuostatos ir elgesio egzistuoja abipusis priežastinis ryšys.

Ryšiai su antikorupciniu švietimu: mokiniai, aiškindamiesi, kas yra nuostata, kokie jos komponentai, supras abipusį priežastinį ryšį tarp nuostatų ir korumpuoto elgesio bei kodėl žmonės elgiasi neteisėtai.

Tema Įpareigojimai ir įsipareigojimai. Socialiniai vaidmenys

Autorė: RŪTA LUKOŠIENĖ, Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos psichologijos mokytoja.

Skirta: 11–12 klasei.

Tikslai:

1. Padėti mokiniams suprasti, kaip socialinis vaidmuo ir socialinių vaidmenų konfliktas gali skatinti korupciją.
2. Padėti teisingai pasirinkti prioritetinį vaidmenį situacijoje, kuri palanki užsiimti korupcija.

Metodai: argumentuota diskusija, analizė.

Šaltinis:

- GAILIENĖ D. IR KT. *Asmenybės ir bendravimo psichologija: vadovėlis 11–12 klasėms*. – Vilnius: Tyto alba, 2002, p.188–193.

EIGA

Pamoka „Socialiniai vaidmenys“ vedama pagal vadovėlį, tačiau pakeičiami pavyzdžiai.

1. Apibūdinant socialinius vaidmenis, pateikiamas toks pavyzdys: „Įsivaizduokite pasiaukojantį ir altruistą mediką bei atsakingą tėvą-šeimos galvą, kurio pajamos yra pagrindinis šeimos pragyvenimo šaltinis“.
2. Kalbant apie tai, kokie būna socialiniai vaidmenys (biologiniai, giminės, profesiniai, amžiaus ir t. t.), paminima, kad gydytojo vaidmuo (profesinis) yra apibrėžtas Hipokrato priesaikos, t. y. visais atvejais, visose situacijose teikti žmonėms pagalbą.
3. Pagal svarbą vaidmenys gali būti pagrindiniai ir antraeiliai. Pavyzdžiui, jei gydytojui svarbiausias vaidmuo yra tėvo, o profesinis – antraeilis, nuo to priklausys, kaip jis atliks savo vaidmenį. Visi gydytojai gydo žmones, tik vieni tai daro netausodami savęs, altruistiškai, o kiti – tik formaliai.
4. Kalbant apie vaidmenų konfliktą aptariama, kas atsitinka, kai, pavyzdžiui, gydytojo vaidmuo nesutampa su tėvo, besiaukojančio dėl šeimos ir vaikų, vaidmeniu. Pavyzdžiui, ne itin dideles pajamas

turinčio gydytojo sūnus nori studijuoti užsienyje. Vaikas labai gabus menui, o tokio pobūdžio išsilavinimą galima gauti tik Prancūzijoje. Tačiau už mokslą reikia brangiai mokėti. Ant kortos pastatyta vaiko ateitis – arba jo talentas bus išlavintas ir jis daug pasieks, arba pasirinkęs nemielą specialybę ir jausis nelaimingas. Gydytojas tėvas nesunkiai galėtų darbe paimti kyšį, kad išleistų sūnų į mokslus, tačiau kaip tada su Hipokrato priesaika ir atsidavimu pacientams?..

5. Siūloma diskusija. Klasė padalijama į dvi grupes. Viena grupė turi sugalvoti argumentų teiginiui „Gydytojas turėtų reikalauti kyšio“, kita grupė atvirkštiniam teiginiui – „Gydytojas neturėtų reikalauti kyšio“.
6. Pakaitomis išsakomi abiejų grupių argumentai, sprendžiama, kurių yra daugiau.
7. Aptariama, kuriuo atveju žala būtų didesnė.
8. Aptariama, kaip mokiniai jaustųsi būdami sūnaus ir pacientų vietoj.
9. Aptariamas socialinio vaidmens ir asmenybės santykis. Svarbu, kad žmogus, vaidindamas įvairius vaidmenis, vis dėlto neprarastų savo tapatumo, taip pat visada žinotų, kas jis yra ir kokios jo vertybės. Tada iškilus vaidmenų konfliktui, nebus sunku nuspręsti, kaip pasielgti. Mat subrendęs ir atsakingas žmogus gyvena vadovaudamasis kilniais tikslais ir tikromis vertybėmis. Aptariant pavyzdį, galima paminėti, kad neaišku, kaip subrendęs sūnus vertintų tėvo elgesį, jei šis pasinaudotų galimybe paimti kyšį. Be to, kokių pavyzdžių tėvas tada rodytų vaikui?

Diskusija Žengti pro savo vartus

Autorė: ILMA AGAJAN, Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos etikos mokytoja.

Skirta: 11–12 klasei.

Tikslas: padėti mokiniams suvokti, kaip susitaikėliškumas, bejėgiškumas, nenoras veikti siejasi su korupcija.

Šaltiniai:

- BARANOVA J. *Etika: filosofija kaip praktika*. – Vilnius: Tyto alba, 2002.
- SODEIKA T., BARANOVA J. *Filosofija: vadovėlis 11–12 klasėms*. – Vilnius: Tyto alba, 2002.

Metodai: teksto skaitymas ir analizavimas, diskusija.

EIGA

1. Mokiniam pateikiamas F. Kafkos tekstas „Kaip įeiti pro mums skirtus vartus“ (SODEIKA T., BARANOVA J. *Filosofija: vadovėlis 11–12 klasėms*. – Vilnius: Tyto alba, 2002, p.125).
2. Mokiniai pasižymi svarbesnes mintis, kritines pastabas, kurios ateina į galvą skaitant tekstą.
3. Mokytojas pateikia klausimą „Kas sustabdė sodietį?“ diskusijai.
4. Diskusijai siūlomi klausimai:
 - Kodėl sodietis nežengė pro vartus? Ko jis bijojo?
 - Ką jis būtų radęs, jei būtų išdrįšęs nepaklusti draudimui ir žengti pro atvirus vartus?
 - Jei būtų žengęs neklausdamas durininko leidimo, ar šis būtų bandęs jį sulaikyti?
 - Kas gali sulaikyti, jei žengiame pro mums skirtus vartus?
 - Kaip suprantate durininko žodžius: „Imu tik todėl, kad nepamanytum, jog ko nepadarei“?
 - Ar sodietis galėjo įeiti pro jam skirtus vartus?
 - Išsivaizduokite save sodiečio vietoje. Kaip elgtumėtės jūs?
5. Mokytojas apibendrina mokinių išsakytas mintis, atkreipdamas dėmesį į tai, kad daug neigiamų visuomenės reiškinių susiję su mūsų nenoru veikti, tylėjimu. Kaita, naujų tradicijų atsiradimas visada pradedamas nuo mažo žingsnelio, t. y. nuo savęs arba „žengimo pro savo vartus“.

Apskritojo stalo
diskusija

Mokiniai prieš korupciją

Autoriai: EDITA GALINAITYTĖ, Panevėžio 9-osios vidurinės mokyklos istorijos mokytoja metodininkė,

ANTANAS KUMŽA, Panevėžio 9-osios vidurinės mokyklos etikos mokytojas metodininkas.

Tikslai ir uždaviniai: ugdyti aktyvų visuomenės pilietį, suteikiant informacijos apie korupciją; mokyti atskirti korupciją nuo kitų neigiamų reiškinių; gebėti įvertinti visuomenės situaciją korupcijos požiūriu.

Metodai: situacijų analizė, diskusija.

EIGA

Mokiniai perskaito pateiktas situacijas ir nurodo, kuriose iš jų pateikti korupcijos atvejai, kuriose – ne. Savo pasirinkimą argumentuoja.

Situacijos

Firma „Šviesi ateitis“ dalyvauja konkurse, kuris turi nuspręsti, kas gaus užsakymą statyti mokyklą. Firma pasiūlė padovanoti komisijos nariams mobiliuosius telefonus, kad, kaip pasakė firmos atstovai, palengvėtų komisijos darbas.

Dėkodama už sunkiai sergančio vaiko išgydymą, Ona Z. gydytojui padovanojo puokštę rožių iš savo sodo.

Diana S. susitarė su firma „Rūpestis“, kad, jei firma finansuos jos rinkimus į rajono tarybą, tai ji vėliau padės šiai firmai gauti užsakymą statyti rajone įvairius statinius.

Vyriausybės pareigūnas naudojasi tarnybiniu automobiliu ir degalais asmeniniams reikalams.

Žmogui reikia pagalbos viename Vyriausybės departamente. Pareigūnas sąmoningai „tempia“ laiką. Žmogus duoda pareigūnui pinigų (500–1000 Lt), kad sparčiau būtų sprendžiamas jo klausimas ir atsiųgtų pareigūnui.

Vyriausybės pareigūnas vėlai ateina į darbą, anksti grįžta iš darbo ir darbo laiku tvarko asmeninius reikalus.

Išsivaizduokite, kad gydytojas šviečia korumpuotą asmenį. Ką jis galėtų matyti rentgeno nuotraukoje? Nupieškite piešinį. Nurodykite 3–5 korumpuoto pareigūno požymius.

Parašykite kiek galima daugiau atsakymų, kodėl, jūsų manymu, korupcija yra nusikaltimas.

Nupieškite žveją, kovojantį su korupcija. Pagalvokite ir nurodykite, kokių priemonių turėtų imtis žvejys, kad išnyktų korupcija.

Ryšiai su antikorupciniu švietimu

1. Mokiniai gavo papildomos informacijos apie korupciją.
2. Mokiniai išsakė savo aktyvią poziciją korupcijos atžvilgiu.
3. Mokiniai išmoko vertinti įvairias visuomeninio gyvenimo negeroves.

Tema Švietimas prieš korupciją

Autorė: DAIVA KUPRIONIENĖ, Anykščių Antano Baranausko vidurinės mokyklos tikybos ir etikos vyresnioji mokytoja.

Skirta: 5 klasei.

Dalykas: tikyba.

Tikslai ir uždaviniai: ugdyti gebėjimą dirbti komandoje ir priimti bendrus sprendimus; sukurti formalų tekstą; ugdyti gebėjimą diskutuoti ir argumentuoti pagal pateiktus tekstus, ugdyti kūrybinį mąstymą.

Metodai: darbas grupėmis, formalaus teksto kūrimas, žaidimas, vaidinimas.

Priemonės: Šv. Raštas, kortelės su užrašytais pavardėmis, balti lapai, flomasteriai, įvairūs mokykliniai daiktai.

EIGA

1. Skaitomas Bruno Ferrero apsakymas „Ežių šeimynėlė“:

„Vasarai atėjus, girioje apsigyveno ežių šeimyna. Dienos buvo šiltos, tad ežiai linksmai pramogaudavo medžių paunksnėje. Nupuškuodavo ir už miško, siausdavo laukymėje, tarp gėlių žaisdavo slėpynių, gaudydavo muses, kad prasimaitintų, o nakčiai atslinkus ramiai sumigdavo šalia savo buveinės.

Vieną dieną išvydo krinantį nuo medžio lapą: artinosi ruduo. Lapai krito vis labiau ir labiau. Ežiai sugalvojo naują išdaigą: gaudė krinantčius lapus. Vis labiau šalo. Upę aptraukė plonytis ledo sluoksnis. Iškritęs sniegas užklojo lapus. Ežiai drebėjo nuo šalčio, naktimis negalėdavo net užmigti.

Vieną vakarą nusprendė susiglausti ir tokiu būdu sušilti, tačiau bandymas nepasisekė: žaibiškai išsilakstė į skirtingas puses, mat dygliais subadė vienas kitam nosis ir letenėles. Dar kartą nedrąsiai pamėgino priartėti vienas prie kito, tačiau ir vėl nesėkmingai. Reikėjo rasti būdą sušilti: juk ir paukščiai, ir triušiai, ir kiti gyvūnai sušildavo susiglaudę. Tuomet ežiai ėmė mokytis artėti vienas prie kito įtraukdami spyglius. Iš pradžių sekėsi sunkiai, tačiau ežiai kiekvieną vakarą mėgino vis iš naujo, kol pagaliau jiems pavyko susispausti nesusibadžius. Žvarbus vėjas daugiau jų nebegąsdino; susiglaudę ežiai šiltai sau miegojo.”

Užduotis: mokiniai suskirstomi komandomis pagal išdalytų kortelių spalvą.

Kiekviena grupė turi sukurti 10 santarvės taisyklių.

Po nurodyto laiko jas pristato. Išrenkamos ir surašomos nesikartojančios taisyklės.

Taisyklės galėtų skambėti taip:

1. Kadangi gyvenimą nuskaidrina švelnumas, vadinasi, verta jo siekti kasdien.
2. Kiekvieną dieną būtina kalbėtis tarpusavyje.
3. Nesiliauti nuolat tobulėti kartu.
4. Gerbti save: niekuomet nežengti per slenkstį nenusivalius batų.
5. Būti atlaidžiam.
6. Atrasti gerąsias žmonių savybes, net ir tada, kai jie patys stengiasi tai nusišlėpti.
7. Nebijoti nesutarimų: tik viskam abejingi nesipyksta.
8. Elgtis mandagiai. Meilę žeidžia prastos manieros.
9. Neleisti, kad tave suerzintų smulkmenos.
10. Nepamiršti juoktis: tai širdžiai suteikia gyvybingumo ir daro ją atsparią negandoms.

2. Skaitoma ištrauka iš Naujojo Testamento – Mk 12, 38–44.

Klausimai:

1. Ar mokame aukotis iš meilės artimui?
2. Ar sunkiai sugebame įtraukti savuosius „spygliukus“?

Esmė: mokytis gyventi pagal **auksinę taisyklę**: „Tad visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite“ (Mt 7, 12).

3. Komandos turi parašyti laišką valdininkams, prašydamos skirti mokyklai kompiuterių:

- 1 grupė: labai nuolankus ir maldaujamas laiško stilius;
- 2 grupė: laiško stilius tinkamas geriems draugams;
- 3 grupė: įsakmus ir reikalaujamas laiškas;
- 4 grupė: dalykiškas laiško stilius.

4. Žaidimas „Šeima“

Ant kortelių surašytos pavardės ir vaidmuo šeimoje.

Malinauskas (prosenelis, prosenelė, senelis, senelė, tėtis, mama, sūnus, dukra, šuniukas, katytė). Kitos pavardės labai panašios: *Mulinauskas, Maliniauskis, Mėlynauskis*. Vaikai išsitraukia korteles su pavardėmis ir nurodytu vaidmeniu šeimoje. Ant keturių kėdžių vaikai turi susėsti vieni kitiems ant kelių pagal pavardes aukščiau nurodyta seka. (Kortelės duodamos ištraukti atsitiktine tvarka, ne pagal komandas).

Esmė: net ir rungtyniaujant galima greitai išsitraukti į bendrą draugišką žaidimą.

5. Vaidybinė situacija

- 1 ir 3 grupėms: „Sugedęs automobilis kelyje, kurio vairuotojas itin nepatrauklus žmogus“.
- 1 grupė: suvaidina, kaip galima nuoširdžiai padėti net ir labai nemalonios išvaizdos žmogui be jokio atlygio.
- 3 grupė: suvaidina, kad pagalbą suteiks tik tada, kai jai bus atlyginta materialiai už sugaištą laiką.
- 2 ir 4 grupėms: „Sunkiai serganti neprisigirdinti močiutė gyvena kartu su sūnaus šeima“.
- 2 grupė: suvaidina močiutės istoriją su laiminga pabaiga.
- 4 grupė: suvaidina močiutės istoriją su liūdna pabaiga.

6. Žaidimas „Jazz koncertas“

Tikslas: įsiklausyti vieniems į kitus, atrasti darną grupėje. Kiekviena grupė iš mokyklinių reikmenų (parkerių, knygų, penalų, kuprinių, sąsiuvinų ir aplankų) turi sukurti ir pristatyti trumpą koncertėlį.

Baigiamasis akcentas

Kokie žmonės gražiausi ir madingiausi? Tie, kurie **apsirengę gerumo ir paprastumo drabužiais**.

Radviliškio Vaižganto gimnazijos
psichologijos mokytojos REDOS MASELSKIENĖS mintys

Apie antikorupcinį švietimą psichologijos pamokose

Apie korupciją būtų galima kalbėti su mokiniais nagrinėjant temas:

Socialinis suvokimas – nuostatos bei stereotipai;

Socialiniai santykiai – socialiniai vaidmenys ir psichologiniai žaidimai;

Psichologinė sveikata – žmogaus poreikiai ir motyvai (naudojantis vadovėliu GAILIENĖ D. IR KT. *Asmenybės ir bendravimo psichologija: vadovėlis 11–12 klasėms*. – Vilnius: Tyto alba, 2002 arba sudarius individualų teminių psichologijos pamokų kursą).

Nuostatos ir korupcija

Kalbant apie nuostatų prigimtį įterpti atvejus, susijusius su korupcija remiantis pačių mokinių ar jų tėvų gyvenimu. Pavyzdžiui, mokinys yra nusižengęs ir jam siūloma keisti mokymo įstaigą, tačiau jo tėvai to daryti nenori, nes ši mokymo įstaiga laikoma prestižine. Tėvai kaip įmanydami ieško būdų, kad jų atžala vis tiek lankytų šią mokymo įstaigą. Jie ieško „draugų“, kurie padėtų rasti „kelį“ pas direktorių ar dar kitur, kad tik liktų kaip buvę.

Šis ar kitas atvejis nagrinėjamas remiantis nuostatų komponentais: pažintiniu, afekciniu ir elgesio.

Stereotipai ir korupcija

Stereotipai: „Vyrų – geresni vairuotojai“, „Verslininkai ir bankininkai – aferistai“, „Gydytojai – kyšininkai“ ir panašiai. Kalbant apie stereotipų kilmę, vaidmenį bei kitimą apžvelgiami ir su korupcija susiję stereotipai.

Socialiniai vaidmenys ir korupcija

Aptariant temą „Socialiniai vaidmenys ir asmenybės santykiai“, galima būtų nagrinėti įvairius atvejus, pavyzdžiui, drovus, ramus, taikus, sąžiningas žmogus tampa vadovu, kas keičia jo principus ir net gyvenimo nuostatas, kurios jam nepriimtinos. Norint gyventi pagal keliamus reikalavimus – imti kyšius ar pan., vadinasi, būti tokiam, kokiam nepatinka būti, keistis nepatinkant ir prieštaraujant pačiam sau – savo asmeny-

bės individualumui ir prigimčiai bei gyvenimo idealams. Padariniai – nukenčia jis pats arba jo kolektyvo nariai.

Žmogaus poreikiai ir motyvai

Nagrinėjant šią temą galima atkreipti dėmesį į korupcijos poveikį mums ir jos pasekmes. Nuosekliai lipant poreikių hierarchijos laiptais apžvelgti kiek įmanoma plačiau su korupcijos temomis susijusius dalykus.

Galima organizuoti diskusiją-žaidimą „Korupcinis siūlų kamuolys“.

Žaidimas vyksta prie apskrito stalo su siūlų kamuoliu, keliaujančiu iš vienų rankų į kitas rankas. Kaip ir kiekviena diskusija, ši taip pat turi turėti taisykles, kurios paskelbiamos pradžioje. Vedėjas ima siūlų kamuolį ir pradeda kalbėti apie korupciją: „Kaip jums atrodo, ar įmanoma šiandien gyventi sąžiningai, be korupcijos?“ Norintysis kalbėti ima siūlų kamuolį ir išsako savo nuomonę šiuo klausimu. Siūlų kamuolį perduoda norinčiajam kalbėti toliau, šitaip keliauja siūlų kamuolys pas kiekvieną norintįjį kalbėti ir išsakyti savo nuomonę. Pokalbį baigus apibendrinama. Beje, galima naudoti du skirtingų spalvų kamuolius, kurie būtų skiriami teigiamam ir neigiamam požiūriui apibūdinti. Diskusijos pabaigoje susumuojama, kiek teigiamų ir neigiamų nuomonių buvo išsakyta. Vėl aptariama.

Žaidimas „Jausmų kvadratas“

Mokiniais išdalijama po popieriaus lapą, kuris yra sukarpyto didžiulio popierinio kvadrato dalis. Šiame lape jie turi parašyti savo jausmą ar jausmus, kurie jiems kyla, kai susiduriama su korupcijos atvejais. Kai visi parašo, kiekviena dalis dedama į tinkamą vietą ir sudėliojamas didžiulis kvadratas – jausmų kvadratas.

Aptariama, padaromos išvados. Galima naudoti ir dviejų spalvų popierių – teigiamiems ir neigiamiems – jausmams reikšti. Žaidimo pabaigoje bus matyti, kuris jausmų kvadratas didesnis. Aptariama.

ANTIKORUPCINIO UGDYMO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO NEPAMOKINĖJE VEIKLOJE PAVYZDŽIAI

ANTIKORUPCIJOS SAVAITĖS MOKYKLOJE PAVYZDŽIAI

Programa **Švietimas prieš korupciją**

Anykščių Antano Baranausko vidurinė mokykla

Trukmė: 2003 m. spalio 6–10 d.

Koordinatorės:

DAIVA TRUČINSKIENĖ, istorijos mokytoja,

DAIVA KUPRIONIENĖ, tikybos ir etikos vyresnioji mokytoja,

RIMUTĖ ŠEREPKIENĖ, istorijos, politologijos, pilietinės visuomenės mokytoja metodininkė.

Dalyviai: 1–12 klasių mokiniai, mokytojai, mokyklos bendruomenė.

Tikslai:

- Supažindinti mokinius, jų tėvus su korupcijos istorija.
- Suteikti žinių apie korupcijos priežastis ir padarinius.
- Anketavimo būdu išsiaiškinti realią padėtį apie visuomenės požiūrį į korupciją, jos pasekmes.
- Supažindinti su pagrindinėmis kovos su korupcija kryptimis.
- Atskleisti gyvenimo be korupcijos pranašumus.
- Skatinti pilietiškumą, pareigos ir atsakomybės jausmą.
- Ugdyti pasitikėjimą vienu kitais.

Veiklos planas	Laikotarpis
Akcija „Gerumo žiedas“. Pilietiškumo ugdymas 1–3 kl.	2003 m. spalio 6–10 d.
Žaidimų popietė „Nugalės draugystė“ 4–5 kl. mokiniams	2003 m. spalio 7 d.
Mokyklos dienos savivaldybėje, susitikimas su žiniasklaidos atstovais (9–11 kl. mokiniai)	2003 m. spalio 8 d.

Veiklos planas <small>(tesinys)</small>	Laikotarpis
Konkursas „Švarių rankų politika“ 6–7 kl. mokiniams	2003 m. spalio 9 d.
Plakatų, karikatūrų antikorupcinė tema konkursas 10–12 kl. mokiniams	2003 m. spalio 10 d.
Atviroji pamoka	2003 m. spalio 8 d.
Meninė kompozicija pagal Justino Marcinkevičiaus poemą „Heroica, arba „Prometėjo pasmerkimas“	2003 m. spalio 10 d.
Bendruomenės anketavimas ir apibendrinimas	2003 m. spalio 6–10 d.
Satyrinių vaizdelių konkursas tema „Ranka ranką plauna“ 8–11 kl. mokiniams	2003 m. spalio 8 d.

Programa Švietimas prieš korupciją

Elektrėnų „Ąžuolyno“ vidurinė mokykla

Trukmė: 2003 m. spalio 6–10 d.

Koordinatorės:

DAIVA VILEIKIENĖ, direktoriaus pavaduotoja, istorijos mokytoja,

GRAŽINA GRIGONIENĖ, etikos mokytoja,

ŽIVILĖ VAIGAUSKAITĖ, istorijos ir pilietinės visuomenės pagrindų mokytoja.

Dalyviai: 9–12 klasių mokiniai, istorijos, pilietinio ugdymo pagrindų, ekonomikos ir etikos mokytojai, Elektrėnų savivaldybės kontrolierius, Elektrėnų savivaldybės policijos komisaras, STT atstovai, Elektrėnų savivaldybės darbuotojai valstybės tarnautojai, tarybos nariai.

Tikslai:

- Diegti antikorupcines mokyklos bendruomenės nuostatas.
- Supažindinti su korupcijos keliamu pavojumi.
- Atskleisti moralinę, visuomeninę ir finansinę korupcijos žalą.
- Ugdyti pilietiškumą, didinti mokinių sąmoningumą.
- Iliustruoti antikorupcinių temų integravimo į mokomuosius dalykus galimybę.

Veiklos planas	Laikotarpis
Seminaras „Švietimas prieš korupciją“ Elektrėnų savivaldybės darbuotojams ir tarybos nariams	2003 m. spalio 6 d.
10–12 klasių mokinių susitikimas su Elektrėnų savivaldybės kontrolieriumi	2003 m. spalio 7 d.
Mokinių piešinių paroda antikorpucine tema	2003 m. spalio 6–10 d.
Atviroji pamoka Elektrėnų savivaldybės etikos mokytojams	2003 m. spalio 8 d.
Atviroji pamoka pilietinės visuomenės pagrindų mokytojams	2003 m. spalio 9 d.
Renginys „Jaunimas prieš korupciją“	2003 m. spalio 10 d.

Anti-korupcijos savaitė **Švietimas prieš korupciją**

Kėdainių „Atžalyno“ vidurinė mokykla

Trukmė: 2003 m. spalio 6 d.

Koordinatorės:

NERINGA BITKOVIEŅĖ, istorijos vyresnioji mokytoja,

JŪRATĖ BLINSTRUBAITĖ, psichologė,

VIOLETA VAITKEVIČIENĖ, etikos mokytoja.

Tikslas: bendraujant ir bendradarbiaujant suburti mokyklos bendruomenę į antikorpucijos savaitės atidarymą, mokyti suvokti korupcijos žalą visuomenei ir ugdyti nepakantumą korupcijai.

Uždaviniai:

- Organizuoti kupletų kūrimą ir jų pristatymą.
- Padėti mokiniams susidaryti tvirtą antikorpucinę nuostatą ir ją ginti.
- Organizuoti piešinių, plakatų parodą, mokyti mokinius reikšti nepakantumą korupcijai.

Veiklos planas	Laikotarpis
Antikorupcijos savaitės atidarymas; antikorupcijos savaitės veiklos pristatymas; simbolio pristatymas; mokinių mintys apie korupciją; antikorupciniai kupletai, šūkiai ir plakatai.	2003 m. spalio 6 d.

SIMBOLIO PRISTATYMAS

Šiame plakate jūs matote korupcijos daromą žalą visam pasauliui. Taip, nenustebkite, korupcija nėra tik vienos šalies, o viso pasaulio didžiulė problema.

Kai prabylama apie korupciją, daugelis žmonių šiandien numoja ranka, – nieko nepakeisi. Išbandytos visos priemonės – pradedant griežtomis bausmėmis, baigiant anoniminiu telefonu ir Švarių rankų komisija – tačiau niekas iš esmės nesikeičia. Kyšius imantieji juos sėkmingai ima toliau, kyšius duodantieji stebisi didėjančiomis „taksoimis“. Karts nuo karto nuskambantys

kyšininkavimo skandalai pribloškia kyšių dydžiais – mat jie dėl didėjančios rizikos auga kaip ant mielių. Kyla klausimas, nejaugi korupcija ir kyšininkavimas yra neišvengiamas visuomenės atributas? Ar verta patiems ieškoti priemonių, galinčių išgyvendinti šią ydą, jei jų nesurado pažangių ekonomikos modelių kūrėjai bei įstatymų leidėjai?

Tarptautinių žodžių žodynas korupciją apibrėžia kaip „pareigybinių teisių pasinaudojimą tikslais, pareigūno ar politinio veikėjo papirkimą“. Pasipelnymo tikslai ir būdai gali būti kuo įvairiausi: nuo smulkių – maža dovanėlė sekretorei už be eilės paskirtą susitikimą su viršininku iki akiplėšiškai plačių – išimtinių veiklos sąlygų sudarymo tam tikram verslui. Tačiau svarbiausia – ne korupcijos mastas. Svarbiausia

yra tai, kad tarnybine padėtimi ar politine valdžia galima pasinaudoti pasipelnymo tikslais tik tuomet, kai tokia padėtis yra ir kai toji padėtis leidžia (ar net įpareigoja) nustatyti žaidimo taisykles kitiems, spręsti, teisti, skirstyti.

Korupcija klesti besivystančiose šalyse, kur pereinamuoju laikotarpiu į rinkos ekonomiką yra žemas ekonominis lygis. Korupcija stabdo ekonominę šalies plėtrą, žlugdo šalies autoritetą, kitų šalių atžvilgiu – piliečių pasitikėjimą valdžios institucijomis bei tikėjimą geresne ateitimi. Korupcijos būdu gauti pinigai yra nešvarūs, o juos imantis žmogus dar nešvaresnės sąžinės. Korumpuoti pinigai pasauliui naudos neteikia, o atvirkščiai – jį stabdo ir žlugdo. Stabdykim korupciją, kol ji neužvaldė pasaulio! Korupcijai – ne, sąžiningam darbui – taip!

Simbolio pristatymą parengė Kėdainių „Atžalyno“ vidurinės mokyklos 11° klasės mokinės

Ignė Lavrukenaitė ir Aistė Bagdonaitė

Konkursas Jaunimas prieš korupciją

Elektrėnų „Ažuolyno“ vidurinė mokykla

Trukmė: 2003 m. spalio 6 d.

Dalyviai: 9–11 klasių mokiniai.

Tikslas: apibendrinti antikorupcijos savaitės veiklą, parodyti mokinių kūrybiškumą ruošiantis konkursui konkrečia tema, atskleisti korupcijos reiškinio žalą, ugdyti jauno žmogaus neigiamą požiūrį į korupciją.

EIGA

Mokiniais buvo pateikti konkurso nuostatai ir tema. Tai komandinis konkursas. Renginyje dalyvavo 9–11 klasių komandos. Komandą sudarė 5 mokiniai. Komandos registravosi iš anksto ir buvo gavusios namų darbus: nupiešti plakata ir jį pristatyti, suvaidinti situaciją korupcine tema (joje turėjo atsispindėti kovos su korupcija būdai ir priemonės). Komandas vertino komisija, aktyviai turėjo dalyvauti žiūrovai, kurie taip pat galėjo būti komandos patarėjais.

Konkurso užduotys:

1. Prisistatymas (šūkiai, dainos, kupletai).
2. Plakato pristatymas.

3. Situacijos scenos.
4. Komandos kapitonų rungtis (gavę užduotis turėjo nurodyti, ar pateiktoji situacija yra pažeidimas ar ne, pritaikyti bausmę).

„Repo“ stiliumi atliekama daina

Štai aš išeinu iš savo „chatos“ tyliai
 Apsidairau, štai eina vyras, aš patraukiu link mokyklos,
 Sutinku dar vieną „bičą“, varom mes kartu į mūsų mokyklą,
 „Nuvarom“ mes į „šūlę“, štai ir pamoka prasideda pirma,
 Rodos, kad pilietinis ugdymas mūsų pamoka,
 Šios dienos tema „Visuomenės korupcija“.

Norėčiau sau pabusti aš iš ryto bent kartą
 Ir pamatyti pasaulį tokį, kokio jis vertas
 Be korupcijos, be kyšių, be nešvarių pinigų.
 Man tikrai nereikia nieko, nors ne viską turiu
 Aš norėčiau pabūt su savo draugais, bendraminčiais, „klasiokais“
 Ir gerais pažįstamais.
 Jie tikrai neleis apgaut, apsukt, nueit blogais keliais, nes korupcija
 Tikrai prie nieko gero neprileis.

Priedainis

Korupcija – prieš mūsų valią
 Ji turi didžiulę galią,
 Aukštuomenė, ginklai, nešvarūs pinigai,
 Jie gyvuos ilgai aš jums sakau tikrai

Aš grįžtu į „chatą“, įjungiu LNK,
 Rodo man žinias, tai laida tokia
 Išgirstu naujieną, priimtas įstatymas
 Bet kokia gi mums iš to nauda?
 Niekam jis nėra naudingas, tik kitiems korumpuotiems žmonėms
 Tą akimirką aš suprantu, kad visur mane apgaus, ir viską, ką galės, ištrauks.

Priedainis

Korupcija – mūsų amžinas pragaras, ji sėlina lėtai tarsi būtų vakaras
 Nežinau ką daryt, nežinau kuo padėt,

Bet stengsiuosi viską, ką galiu, ištesėt,
Man atsibodo kvailos šnekos, nuo jų aš tikrai pavargau
Korupcija visur – nuo jos tu nepabėgsi
Gali daryt ką nori, bet tikrai nepasislėpsi...

Žodžiai M. Mačiulio, T. Daukševičiaus

Šūkis

Kumštis – penkerių jėga
Už teisybę – visada
Prieš korupciją pakeltas
Pora smūgių – ir nokautas.

Anti-korupcijos savaitė **Mes prieš korupciją**

Radviliškio Vaižganto gimnazija

Trukmė: 2003 m. spalio 6–10 d.

Koordinatoriai:

LAIMA MAMINSKIENĖ, istorijos ir politologijos mokytoja,

REDA MASELSKIENĖ, psichologijos mokytoja,

VLADAS VAIDŽIULIS, etikos mokytojas, socialinis pedagogas.

Tikslai ir uždaviniai: mokytis surasti informaciją, analizuoti ir apibendrinti, ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą, surengti debatus, plakatų konkursą.

Metodai: savarankiška informacijos paieška ir analizė, darbas grupėmis, debatai, interviu, akcija.

EIGA

1. Pakabinamas plakatas-skelbimas, kviečiantis dalyvauti savaitės „Mes prieš korupciją“ renginiuose.
2. Skelbiamas piešinių ir plakatų konkursas.
3. Antikorupcijos zonų įkūrimas.
4. Debatai.
5. Eisena iki savivaldybės.

6. Atlikti apklausą pasitelkiant į pagalbą gimnazijos „žurnalistes“ su filmavimo kamera.
7. Savaitės renginių aptarimas.

Debatų tema „Lietuvos valstybė kovoja prieš korupciją“

1. Aktų salė papuošta mokinių plakatais ir piešiniais.
Ekrane rodomas siužetas apie antikorupcijos savaitės simbolį – juodąją ranką, imančią kyšį. Mokiniai, iš pradžių nedrąsiai pradėję piešti ir kurti plakatus, vėliau užsidegę sukūrė net po kelis darbus. Jiems nestigo ironijos, humoro, žinoma, ir rintų idėjų. Siužetą kūrė ir rengė gimnazistai Rasa Jasaitytė, Rima Žilinskaitė, Ernestas Savickas. Mokiniai korupcijos klausimais drąsiai ėmė interviu iš mokytojų ir mokinių. Taip pat mokiniai aktyviai ruošėsi, rinko medžiagą, domėjosi STT puslapiais internete.
2. Įžanga.
 - Debatų temos paskelbimas.
 - Svečių ir dalyvių pristatymas.
 - Trumpa korupcijos istorija.
 - Korupcijos apibrėžimas.
 - Duomenys apie korupciją įvairiose pasaulio šalyse.
 - Duomenys apie labiausiai ir mažiausiai korumpuotas Lietuvos institucijas.
 - Supažindinimas su gimnazijoje vykdytos mokinių ir mokytojų apklausos rezultatais (diagramų pateikimas ir pan.).
 - Trumpas projekto „Švietimas prieš korupciją“, kuriame dalyvauja gimnazija, pristatymas.
 - Debatų tradicijos pasaulyje ir Lietuvoje.
3. Debatų „Lietuvos valstybė kovoja su korupcija“ (pagal Karlo Popperio metodiką). Dalyvauja 2 komandos po 3 mokinius (teigiančiųjų ir neigiančiųjų). Teigiančiųjų argumentai, kad valstybė kovoja su korupcija:
 - 2002 m. patvirtinta Lietuvos Respublikos nacionalinė kovos su korupcija programa;
 - veikia anoniminis telefonas;
 - priimtas Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymas;
 - Į laisvas darbo vietas priimama konkurso būdu.

Neigiančiųjų argumentai:

- neskaidrus privatizavimas;
- žemėtvarkos problemos;
- teisėjų ir diplomatų skandalai.

Teigiantysis praplečia jau pateiktus argumentus, atremia neigiančiosios komandos argumentus (kalba apie Radviliškio rajono savivaldybės 2003–2006 m. antikorupcijos programą).

Neigiantysis pabrėžia pagrindinius požiūrių skirtumus, pateikia naujų įrodymų, nurodo teigiančiųjų klaidas. Teigiantysis pasveria abiejų komandų argumentus, parodo, kuo teigiančiųjų argumentai yra svaresni, pateikia išvadą. Neigiantysis atkreipia dėmesį į svarbiausius ginčytinus klausimus, pakomentuoja pagrindinius debatų argumentus, pateikia išvadą.

Kaskart pasisakius dviejų komandų I ir II kalbėtojams vyksta kryžminės apklausos.

Mokiniai atsakingai ruošėsi debatams. Kaupė duomenis, rinko faktus, ruošėsi psichologiškai. Stebint aktų salėje kelioms dešimtims žiūrovų (mokiniams, mokytojams, vadovams) mokiniai nepasimetė, jie energingai gynė savo idėjas, teorijas, dėstė savo argumentus, įdomiai ir aktyviai atliko kryžminę apklausą. Mokiniai buvo nusiteikę aktyviai dalyvauti. Žiūrovai susidomėję klausė faktų, argumentų, tyrimų rezultatų. Tikėtina, kad mokiniai suprato, jog korupcija yra neigiamas ir pavojingas reiškinys.

4. Radviliškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus

Armino Stavginsko kalba:

- debatų apibendrinimas
- Radviliškio rajono savivaldybės 2003–2006 m. antikorupcijos programos pristatymas.

5. Vedėjas kviečia visus nutiesti simbolinį kelią į nekorumpuotą valstybę – dalyvauti eisenoje nuo Vaižganto gimnazijos iki rajono savivaldybės.

Pilietinė akcija: eitynės iki rajono savivaldybės

Eitynėse žygiuoja Radviliškio rajono savivaldybės atstovai, apie 60 mokinių, gimnazijos mokytojai – projekto „Švietimas prieš korupciją“ dalyviai. Nešami vaikų sukurti plakatai.

Eisenoje dalyvaujantys mokiniai iš pradžių buvo nusiteikę gan skeptiškai, įtariai, kiek nedrąsiai, vėliau šauniai įsitraukė į akciją. Skandavo savo sukurtas skanduotes. Tokia eisena Radviliškio mieste buvo surengta pirmą kartą. Leidinys „Mūsų kraštas“ užfiksavo eitynes. Miesto gyventojai nustebę stebėjo eisena. Plakatų užrašai ir mokinių šūkiai padėjo miesto gyventojams ir svečiams suprasti, kokia tai eisena. Mokiniai džiaugėsi galėdami atkreipti gyventojų dėmesį į korupcijos problemą ir parodyti, jog ne visi šiam neigiamam reiškiniui abejingi.

Eisenoje skanduojamos skandutės:

Korupcija mokykloje,
Korupcija darbe –
Jei tu esi drąsuolis,
Į kovą stok su ja.

Kyšio neduok –
Kviesk STT,
Garsiai skanduok:
„Korupcijai – ne!“

Žaidimų **Mokomės viską daryti**
popietė **gerai!,**
skirta **Švietimo prieš korupciją**
savaitei

Anykščių Antano Baranausko vidurinė mokykla

Dalyviai: 6^A, 6^B ir 6^C klasių komandos

Žaidimams vadovavo: RIMUTĖ ŠEREPKIENĖ, istorijos, politologijos, pilietinės visuomenės mokytoja metodininkė.

Tikslai:

1. Pabūti visiems kartu, žaidžiant mokytis bendrauti.
2. Padėti atsiskleisti grupės lyderiams, mokyti juos telkti kolektyvą bendrai prasmingai veiklai.

3. Mokyti suprasti, užjausti neigalų žmogų, suteikti jam reikiamą pagalbą.

4. Ugdyti mokinių kūrybiškumą.

Šaltiniai:

- Mokytojo eksperto L. Deveikio pasiūlyti žaidimai seminaro „Žmogaus teisių mokymas mokykloje“ metu.
- FERERO B. *40 pasakojimų iš dykumos: trumpi pasakojimai sielai*. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 2001.

Ižanga

Trumpai paaiškinama, kad korupcija — tai pareigūnų, atsakingų žmonių pasinaudojimas savo padėtimi, tai kyšininkavimas, kai siekdamas naudos valdininkas skriaudžia žmones, žemina pats save, ugdo mūsų visų nepasitikėjimą valdžia.

Kad tokie nebūtume, visko siektume sąžiningu darbu, kad gerbtume save ir visus, mes šiandien mokomės būti kartu, bendradarbiauti, teikti pagalbą draugui, mokomės džiaugtis draugų būryje.

Mokomės viską daryti gerai!

„Dvi nosinės“

„Vaikų darželio auklėtinis V. visuomet nešiojasi dvi nosines. Auklėtoja paklausė vaiko, kodėl? Berniukas atsakė:

– Viena – nosiai nusišluostyti; o kita – nušluostyti ašaras tiems, kurie verkia“.

Žaidimas

Komandos po 12 žaidėjų sugalvoja pavadinimą, komandos kapitonas jį paskelbia. Visi žaidėjai susiskirsto po 2, gauna po lapą popieriaus ir tame lape didelėmis raidėmis parašo savo šūkį, kuris atitiktų komandos pavadinimą. Šūkiai išdėstomi ratu ant grindų. Eidami aplink mokiniai išrenka aktualiausią ir jį pažymi „+“. Kuri pora gavo daugiausiai „+“, tas šūkis perskaitomas.

Žaidimas „Traukinukas“

Komandos išsiskaičiuoja „pirmais“, „antrais“, „trečiais“.

1 – pirmas traukinukas – 4 vaikai;

2 – antras traukinukas – 4 vaikai;

3 – trečias traukinukas – 4 vaikai.

Susikabinama vienas kitam už pečių, pirmieji mokiniai yra atsimerkę, o kiti sąžiningai užsimerkia ir tada traukinukai pradeda judėti (vingiuoti). Vairuotojas turi saugoti visus nuo susidūrimų, atsitrengimų (komanda STOP!).

Dabar pirmieji užsimerkia, o „traukinuką“ vairuoja antras „vagonas“ (kiti užsimerkę!). Traukinukai važiuoja greičiau! (komanda STOP!)

Išlipus iš traukinio, vykdoma kita užduotis – per pilną žmonių peroną reikia saugiai pervesti savo „aklą“ draugą. Jis apkabinamas ir vedamas per minią. Išgirdus komandą „STOP!“, reikia sustoti ir „aklą“ perduoti kitam „vedliui“. „Aklieji“ ir „vedliai“ gali pasikeisti vaidmenimis. (Vedlys privalo perspėti apie pavojus!)

Žaidimų aptarimas:

- Kaip jautėsi „aklieji“?
- Ar jie visada buvo saugūs?
- Ar visais vedliais pasitikėjo?
- Kaip jautėsi „vedliai“?
- Kokie jausmai lydi žmogų, atliekantį pareigą?
- Ar lengva globoti kitą?
- Kurio vaidmuo lengvesnis?

Žaidimas „Skulptūros“

Mokiniai susiskirsto į komandas po 6 vaikus.

Kiekviena komanda išsitraukia užduotį:

pastatyti „skulptūrą“ MEILĖ;

pastatyti „skulptūrą“ GERUMAS;

pastatyti „skulptūrą“ LIŪDESYS;

ką vaizduoja pastatyta „skulptūra“, turi atspėti kita komanda.

Per 1 min. savo „skulptūrą“ reikia pakeisti antonimu, t. y. taip: MEILĘ į NEAPYKANTĄ, GERUMĄ į ĮŽŪLUMĄ, LIŪDESĮ į DŽIAUGSMĄ.

Žaidimas „Einame į demonstraciją“

Kiekviena komanda eis į „demonstraciją“, todėl turi parengti plakatą, išjuokiantį mūsų gyvenimo blogybes. Dideliame lape 5 grupės vaikai nupiešia piešinį, užrašo šūkį pasišaipydami iš negerovių (piešia 5 min.).

Likę 7 komandos nariai 5 min. kuria „maršą“, kurį atliks eidami į „demonstraciją“ nešini plakatu.

Plakato ir maršo demonstravimas.

Žaidimų popietės apibendrinimas

Gera sekėsi suburti mokinius bendrai veiklai, žaidimui. Mokiniams sunkiau pasakoti apie savo jausmus, įpročius, analizuoti savo veiksmus. Mokiniai norėjo lenktyniauti, o ne veikti kartu, kitą komandą jie vertino kaip varžovą, kurį reikia aplenkti.

Mokiniai šauniai pažaidė, o žaisdami mokėsi bendrauti, padėti kitiems. Svarbu pasitikėti savimi, tikėti, kad galima nugalėti. Laimi tas, kuris tiki galįs nugalėti. O tikėjo visi! Vadinas, ir laimėjo visi!

Klasės valandėlė **Atsakomybės ugdymasis**

Anykščių Antano Baranausko vidurinė mokykla

Renginį parengė ir vedė: DAIVA TRUČINSKIENĖ, istorijos, politologijos, pilietinės visuomenės mokytoja metodininkė.

Dalyviai: 6–7 kl. mokiniai.

Tikslai:

1. Išsiaiškinti sąvokas, kurios formuoja moralines žmonių normas.
2. Padėti suvokti, ką reiškia prasminga, dorinio pobūdžio veikla.
3. Išsiaiškinti negatyvaus visuomenės reiškinių – korupcijos – sąvoką.
4. Mokyti dirbti grupėmis.

Priemonės: lipni juostelė, laikraščiai, spalvikeliai, popieriaus lapai, žirkklės.

Metodai: sąvokų aiškinimasis, darbas grupėmis.

EIGA

Žaidimas „Sąvokų aiškinimasis“. Mokiniai sustoja dviem ratais: vienas ratas kito viduje. Mokiniai stovėdami vienas prieš kitą aiškinasi sąvokas. Paskui pajuda per vieną mokinį išorinis ratas, nauja mokinių pora vėl aiškinasi naują sąvoką.

Sąvokos: *atsakomybė, sąžiningumas, pareigingumas, pagalba, tikras draugas, puikybė* ir kt. Paskui mokiniai visi kartu aptaria sąvokas.

Mokiniai susiskirsto grupėmis po 6 mokinius ir grupelėse pabando sukurti „korupcijos“ sąvokos apibrėžimą.

Žaidimas „Bokšto statymas“. Tos pačios mokinių grupės gauna užduotį – pastatyti iš laikraščių ir lipnios juostelės bokštą (Val Travis metodas, Jungtinė Karalystė). Žaidimo taisyklės: pastatyti aukščiausią struktūrą (bokštą), kuri 10 sekundžių išlaikytų kiaušinį. Struktūrai statyti naudojami tik laikraščiai, lipni juostelė ir žirklys. Konstruoti turėtų visi grupės mokiniai. Visi gauna konkrečius vaidmenis. Vaidmenimis reikia pasiskirstyti prieš pradėdant darbą.

Vaidmenys:

- projekto vadovas – prižiūri, kad visi atliktų darbus;
- informacijos vadovas – pateikia klausimų mokytojui;
- laikrodininkas – informuoja grupę apie veiklą;
- išteklių vadovas – atsakingas už medžiagos išdalijimą ir priemonių surinkimą;
- 2 reporteriai – atsakingi už užrašų apie procesą vedimą ir grįžtamosios informacijos pateikimą darbo pabaigoje.

Skiriamos 3 minutės vaidmenims pasiskirstyti. Galima pradėti užduotį tik mokytojui pasakius „PRADEDAM“. Bokštas statomas 15 minučių. Užduotį privalu baigti mokytojui pasakius „STOP“. Laimi komanda, kurios pastatyta struktūra 10 sekundžių išlaiko kiaušinį.

Mokiniais paaiškinama, kad kiekviena grupė yra statybininkų brigada, ir nuo jų atlikto darbo kokybės, laiko ir sunaudotų medžiagų priklausys užsakymų skaičius, kuriuos gaus viena ar kita statybininkų brigada.

Mokiniai mokosi draugiškai dirbti, pasiskirstyti pareigomis, suprasti, kad nuo kiekvieno dalyvio įdėto darbo priklauso visos komandos darbas. Taip pat mokiniai turi išmokyti pralaimėti ir nesukčiauti dirbdami. Taip ugdomas jų pilietiškumas.